

Passende beoordeling

behorend bij de aanvraag voor een
vergunning op grond van de Wet natuurbescherming voor

**het verwerken van weekdieren(schelpdieren en slakken) met
Oosterschelde-water incl. de tarra** afkomstig uit het Ierse gebied:

Roaring Water Bay

in de periode van
1 september 2025 t/m 31 augustus 2030

Colofon

Titel: Passende beoordeling

Subtitel: behorend bij de aanvraag voor een vergunning op grond van de Wet natuurbescherming voor het verwerken van weekdieren (schelpdieren en slakken) met Oosterschelde-water incl. de tarra afkomstig uit het Ierse gebied: Roaring Water Bay in de periode van 1 september 2025 t/m 31 augustus 2030.

Maart 2025

Inhoud

Colofon.....	2
1. Inleiding.....	4
2. Locatie met betrekking tot vergunningsverzoek.....	5
3. Activiteiten met betrekking tot het vergunningsverzoek	6
4. Beleid	7
4.1 Vooronderzoek ten behoeve van de passende beoordeling	7
4.2 Verplaatsing van schelpdieren.....	8
4.3 Voorwaarden voor importen	9
4.4 Provinciaal beleid	9
4.5 EU-regelgeving met betrekking tot ziekten.....	10
5. Beschrijving van het gebied	11
5.1 Natuurlijke dynamiek	11
5.2 Instandhoudingsdoelstellingen.....	12
6. Mogelijke effecten van het verwerken	14
6.1 Mogelijke effecten op habitat en habitatsoorten.....	14
6.2 Mogelijke effecten op vogels.....	16
7. Risico verbonden aan het verwerken van mosselen.....	17
8. SASI 2020	19
9. Mitigerende maatregelen.....	20
10. Cumulatieve effecten	21
11. Conclusie	22
12. Literatuur.....	22

1. Inleiding

Deze passende beoordeling hoort bij een aanvraag voor een vergunning om weekdieren (schelpdieren en slakken) te importeren vanuit Ierland. De vergunning wordt aangevraagd door de vereniging van Schelpdierhandelaren te Goes en zal worden gebruikt door de leden van die vereniging voor de periode van 1 augustus 2025 tot en met 31 augustus 2030.

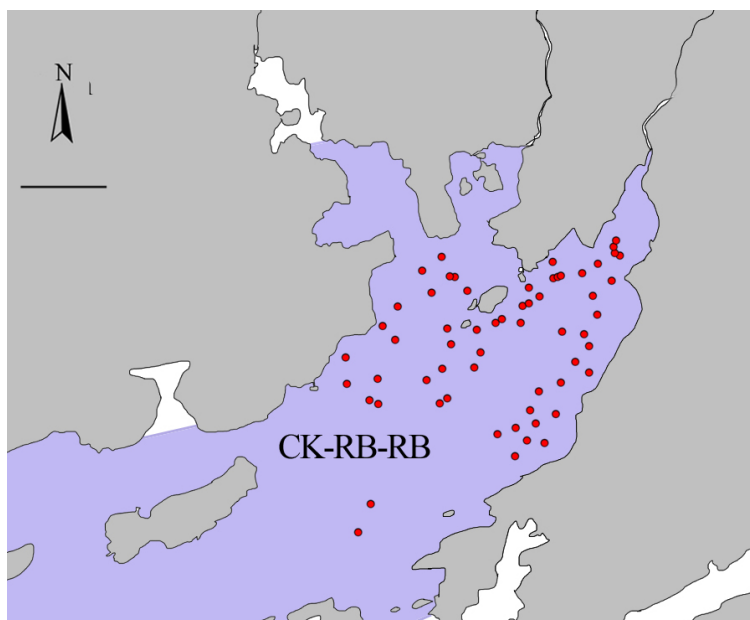
Nederlandse schelpdiersector is van oudsher gevestigd rondom de Oosterschelde. De verwerking en verpakking vindt plaats in Yerseke. Dit is hét verwerkingscentrum voor Noordwest-Europa. Naast in Nederland gekweekte weekdieren (schelpdieren en slakken) worden weekdieren (schelpdieren en slakken) uit Duitsland, Denemarken, Ierland en Groot-Brittannië verwerkt en verpakt. De geïmporteerde weekdieren (schelpdieren en slakken) worden verwerkt in Yerseke met het – zoute - water uit de Oosterschelde dat na verwerking weer teruggaat naar de Oosterschelde.

De Oosterschelde is een Natura 2000 gebied. Omdat er risico is op import van probleemsoorten met de weekdieren (schelpdieren en slakken) is - om deze activiteit uit te mogen voeren -toestemming nodig van bevoegd gezag vanwege de Omgevingswet. Dit kan door middel van een Omgevingswet-vergunning met daarbij een Passende beoordeling (PB). Hierin is het risico uitgewerkt en zijn ook de voorwaarden uitgewerkt waaronder een import mogelijk is binnen de wettelijke voorwaarden.

2. Locatie met betrekking tot vergunningsverzoek

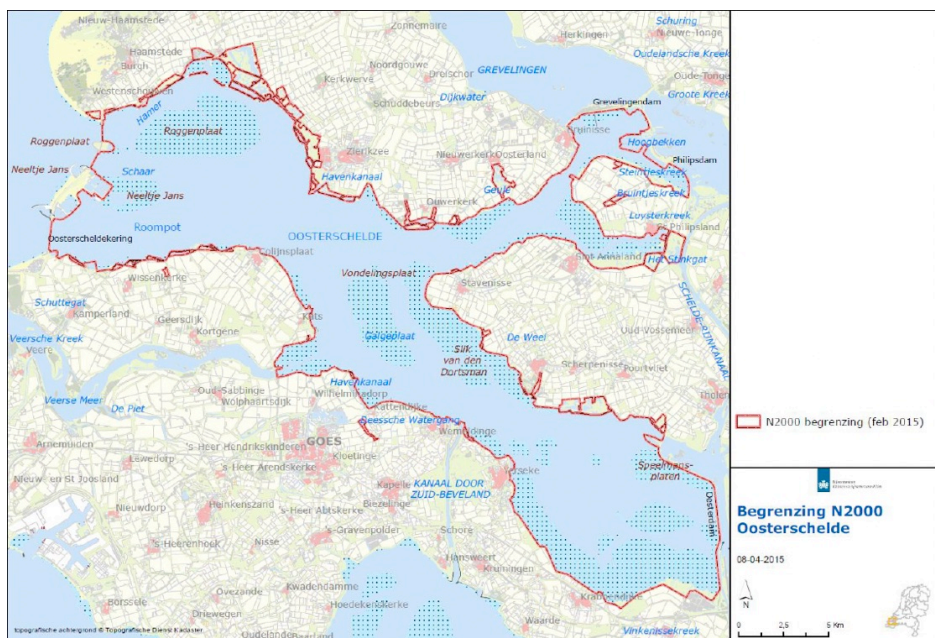
De PB heeft betrekking op het verwerken van weekdieren (schelpdieren en slakken) met Oosterschelde-water incl. de tarra afkomstig uit het gebied "Roaring Water Bay" gelegen in Ierland. De globale ligging van het gebied is weergegeven in figuur 1. De code is CK-RB-RB.

<https://www.sfpa.ie/LinkClick.aspx?fileticket=PTYCjD3yIKY%3d&portalid=0&resourceView=1>

Figuur 1: Ligging van productielocatie Roaring Water Bay

De verwerking van de weekdieren (schelpdieren en slakken) vindt plaats in Yerseke met Oosterscheldewater. Het water gaat na verwerking incl. de restanten retour in de Oosterschelde dat een Natura 2000 gebied is, zie kaart hieronder uit het beheerplan van het gebied.

3. Activiteiten met betrekking tot het vergunningsverzoek

De activiteit waarvoor vergunning wordt aangevraagd betreft het verwerken van weekdieren (schelpdieren en slakken). Het proces is als volgt: De consumptieweeddieren (schelpdieren en slakken) worden per vrachtwagen vanuit het productiegebied in Ierland naar Yerseke vervoerd. Afhankelijk van de oogst – die wisselt uiteraard per jaar - gaat het om ca 12 vrachtwagen met gemiddeld 15 ton. Vanwege de beperkte houdbaarheid worden ze gelost in verwatercontainers of - bassins. Waarna ze direct worden verwerkt d.w.z. ontdaan van slik, pokken en baarden en gesorteerd op eisen van de klant bijv. grootte. Bij het verwerken wordt water gebruikt dat wordt aangevoerd vanuit de zoutwaterpijp van de coöperatie de Kijkuit. Dit water komt uit de Oosterschelde en gaat na de verwerking weer retour. Het gaat om ca 2500 m3 per jaar. Dus totaal ca 30.000 m3 per jaar. De kleine deeltjes gaan mee met het spoelwater. De grotere delen – de zg. tarra - worden tijdens de verwerking verzameld en vervolgens gevaren naar een van de daartoe aangewezen percelen van de verwerker of naar een door RWS aangewezen locaties in de Oosterschelde t.w. de Slipperplaat of Lodijsche Gat. Na het verwerken worden de weekdieren (schelpdieren en slakken) verpakt en in het verzendstation geplaatst op weg naar de klant. Deze vergunningaanvraag gaat om het retourneren van het spoelwater uit de Oosterschelde met de kleinere delen en het plaatsen van de tarra op daartoe aangewezen pachtpercelen van de verwerker, de Slipperplaat' of Lodijsche Gat.

4. Beleid

4.1 Vooronderzoek ten behoeve van de passende beoordeling

Op 1 januari 2017 is de nieuwe Wet natuurbescherming in werking getreden. De Wet natuurbescherming vervangt de Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet en Boswet. Hiermee zijn de verplichtingen uit de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn, voor zover die betrekking hebben op gebiedsbescherming, geïmplementeerd in het Nederlands recht. Ten aanzien van de gebiedsbescherming van de Natuurbeschermingswet 1998 zijn er geen grote wijzigingen in de nieuwe Wet natuurbescherming. Wel komt de aanwijzing van Beschermde Natuurmonumenten te vervallen, evenals de doelstellingen die al geformuleerd zijn voor bestaande Beschermde Natuurmonumenten.

De gebiedsbescherming is vastgelegd in artikel 2.1 tot en met 2.11 van de Wet natuurbescherming (Wnb) en het beschermingsregime voor soorten van de Vogelrichtlijn is vastgelegd in artikel 3.1 van de Wnb. Hiermee wordt de aanwijzing en bescherming van Natura 2000-gebieden en kwalificerende doelsoorten geregeld en zijn de verplichtingen uit de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn geïmplementeerd in het Nederlands recht.

De begrenzing van de Natura 2000- gebieden en de instandhoudingsdoelstellingen voor die gebieden zijn vastgelegd in de aanwijzingsbesluiten voor de betreffende gebieden. De instandhoudingsdoel- stellingen beschrijven voor de voor het gebied aangewezen habitattypen en soorten of een bepaalde ontwikkeling ervan gewenst is of dat het behoud ervan op het aanwezige niveau moet worden nagestreefd.

Voor activiteiten of projecten die schadelijk kunnen zijn voor de beschermde natuur geldt een vergunningplicht. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de minister van Landbouw, Natuur en Voedselveiligheid (LNV).

De Oosterschelde is op 23 december 2009 door de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) definitief aangewezen als Natura 2000-gebied (gebiedsnummer 118: Oosterschelde). Met het oog op deze aanwijzing, dienen activiteiten die als plan of project volgens art. 6:3 van de Habitatrichtlijn (richtlijn 92/43/EEG) kunnen worden aangemerkt te worden beoordeeld op hun effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied. Dit dient te gebeuren middels een passende beoordeling. Bij plannen in, of in de nabijheid (externe werking) van, een Natura 2000-gebied dienen de initiatiefnemers te onderzoeken of het plan een significant negatief effect op de instandhoudings- doelstellingen van het betreffende Natura 2000-gebied kan hebben. Daarbij dienen ook, indien noodzakelijk, de mitigerende maatregelen te worden betrokken. Deze analyse heet een 'passende beoordeling'.

Het bevoegd gezag toetst de passende beoordeling. Wanneer uit de passende beoordeling de zekerheid wordt verkregen dat de activiteit niet leidt tot significant negatieve effecten, kan de activiteit doorgang vinden.

Het beheerplan voor de Oosterschelde is op 7 november 2016 onherroepelijk geworden. Hierin is op- genomen hoe met bestaande activiteiten in het gebied wordt omgegaan. In aanvulling op het aanwijzingsbesluit uit 2009, is in maart 2018 een Ontwerpwijzigingsbesluit Habitatrichtlijngebieden gepubliceerd, waarin ook voor de Oosterschelde aanvullende habitattypen en - soorten zijn opgenomen (DN&B/2018-000; art.71). De wijziging is nog niet definitief, maar bij de effectbeoordeling dient hier alvast rekening mee te worden gehouden. Het project bestaat uit het importeren van weekdieren (schelpdieren en slakken) uit bovengenoemd productiegebied in- land en het verwerken met water uit het Natura 2000-gebied Oosterschelde, volgens de hierboven omschreven werkwijze.

Uitvoering van het onderhavige project betreft een activiteit welke niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van het Vogel- en Habitatrichtlijngebied Oosterschelde en welke niet in het beheerplan Natura 2000-Oosterschelde is opgenomen. De activiteit blijft daarom vergunningplicht. De activiteit verschilt qua werkwijze niet/nauwelijks van de reguliere activiteiten ten behoeve van de mosselteelt, welke wel in het beheerplan is opgenomen. Onderhavige passende beoordeling focust daarom met name op de mogelijke effecten als gevolg van de introductie van een invasieve exoot.

Ten behoeve van de passende beoordeling is gekeken naar die soorten en habitattypen welke als kwalificerend zijn aangemerkt met betrekking tot de, binnen de Oosterschelde vallende, Vogel- en Habitatrichtlijngebieden.

4.2 Verplaatsing van weekdieren (schelpdieren en slakken)

Het importeren en verwerken van weekdieren (schelpdieren en slakken) valt vanwege het risico op import van een (exotische) probleemsoort onder het 'verplaatsingsbeleid' van schelpdieren dat is neergelegd in de brief van de minister van LNV aan de Tweede Kamer d.d. 30 juni 1997. Op grond van deze Beleidslijn verleent de minister geen vergunning om schelpdieren afkomstig uit ecologisch niet verwante gebieden te verplaatsen naar de Oosterschelde. In 2003 heeft de minister deze beleidslijn tijdelijk en partieel verruimd. Het Beleidsbesluit Schelpdiervisserij 2005-2020¹ zegt over verplaatsing het volgende:

"Sinds 1997 is de Beleidslijn Verplaatsing Schelpdieren van kracht.... Verplaatsing van schelpdieren afkomstig uit ecologisch niet verwante gebieden (zgn. buiten boreale gebieden) naar de Oosterschelde is in beginsel verboden. Als ecologisch verwante gebieden worden grofweg de landen aan de Noordzee aangemerkt, zoals de oostkust van het Verenigd Koninkrijk.

In het najaar van 2003 is het voornoemde 'verplaatsingsbeleid' op basis van een uitspraak van de Raad van State tijdelijk aangepast. Deze aanpassing resulteerde in een voorlopige uitbreiding van het importgebied met wateren rond Ierland. Hierdoor werd de import naar de Oosterschelde mogelijk van schelpdieren uit alle wateren van het Verenigd Koninkrijk en Ierland.

In het voorjaar 2004 heeft een groep wetenschappelijke experts zich gebogen over de bij de verplaatsing van schelpdieren betrokken risico's, hetgeen medio 2004 heeft geleid tot het rapport "Deskundigenoordeel Verplaatsingsproblematiek Schelpdieren"². De deskundigen zijn van oordeel dat de in 2003 doorgevoerde uitbreiding van het importgebied ecologische risico's met zich meebrengt.

Op basis van het deskundigenoordeel en de uitspraak van het Europese Hof van Justitie over de toepassing van de Vogel- en habitatrichtlijn (HvJEG, 7 september 2004, zaak C-127/02) wordt de openstelling van de importgebieden rond Ierland opnieuw bezien. Hierover wordt eind 2004 een besluit genomen".

Op 12 oktober 2007 informeerde de minister de Tweede Kamer over zijn beleidsvoornemens ten aanzien van invasieve exoten en op 15 oktober 2007 is de Beleidsnota invasieve exoten gepubliceerd. Met de beleidsnota is beoogd uitvoering te geven aan het Biodiversiteitsverdrag, waarin is bepaald dat de deelnemende landen beleid ontwikkelen om introductie van soorten, die de inheemse flora en fauna of ecosystemen kunnen bedreigen, te voorkomen. Uitgangspunt van de beleidsnota is het voorkomen, elimineren en beheersen van invasieve exoten. De noodzaak om in te grijpen hangt af van aard en ernst van de problemen die een exoot kan veroorzaken. Is niet met zekerheid vast te stellen of een soort zich invasief in een introductiegebied kan manifesteren, dan zal een afweging over een eventueel ingrijpen moeten worden gemaakt, waarbij het voorzorgsbeginsel leidend is.

De Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State stelt in de uitspraak van 8 februari 2012 in de zaken 201003293/1/A4, 201005947/1/A4 en 201008464/1/A4 vast dat de geïmporteerde schelpdieren alleen in de Oosterschelde mogen worden uitgezaaid, indien vooraf uit een overeenkomstig het protocol uitgevoerde SASI is gebleken dat in het productiegebied geen probleemsoorten voorkomen. Het risico dat, ondanks de vooraf uitgevoerde SASI, toch probleemsoorten in de Oosterschelde terechtkomen, wordt naar het oordeel van de Afdeling voldoende ondervangen door de in het protocol beschreven monitoring en de daaraan gekoppelde maatregelen. De Afdeling heeft geen aanwijzingen dat het protocol op dit punt niet is gebaseerd op de beste wetenschappelijke kennis ter zake. De staatssecretaris heeft zich gelet hierop in redelijkheid op het standpunt kunnen stellen dat met naleving van de vergunningvoorschriften en toepassing van het protocol verzekerd is dat de natuurlijke kenmerken van de Oosterschelde niet zullen worden aangetast.

In de zaak met nummer 20108799/R2 van 2 september 2011 is de voorzitter van de Afdeling Bestuursrechtspraak op grond van de stukken en het verhandelde ter zitting, van oordeel dat de staatssecretaris zich op basis van de passende beoordelingen en het Schelpdierimport Monitoringsprotocol van juli 2010 ervan heeft kunnen verzekeren dat het uitzaaien van schelpdieren afkomstig uit de genoemde herkomstgebieden geen schadelijke gevolgen heeft voor de natuurlijke kenmerken van de Oosterschelde. Hierbij is in aanmerking genomen dat wetenschappelijk gezien redelijkerwijs geen twijfel mag bestaan dat een probleemsoort uit een herkomstgebied

¹ Ministerie van LNV, Ruimte voor een zilte oogst. Beleidsbesluit Schelpdiervisserij 2005-2020. Den Haag, oktober 2004.

² Deskundigenoordeel Verplaatsingsproblematiek Schelpdieren, Expertisecentrum LNV, juni 2004, nr 2004/301

de natuurlijke kenmerken van de Oosterschelde aantast, maar niet dat bij het verlenen van een vergunning ingevolge de Nbw 1998 absolute zekerheid moet bestaan dat zich geen probleemsoort vestigt in de Oosterschelde.

Door middel van de aan de vergunningen verbonden voorschriften is gewaarborgd dat de import en het uitzaaien van de weekdieren (schelpdieren en slakken) plaatsvindt overeenkomstig het monitoringsprotocol van februari 2018. Indien tijdens een inventarisatie in een exportgebied, of bij de lopende monitoring van weekdieren (schelpdieren en slakken) bij aankomst of via een betrouwbare externe bron een probleemsoort in het exportgebied wordt aangetroffen, dan zal voor weekdieren (schelpdieren en slakken) uit het desbetreffende gebied direct de quarantaineregeling gaan gelden. Indien in het seizoen dat deze probleemsoort wordt ontdekt, reeds weekdieren (schelpdieren en slakken) in de Oosterschelde zijn uitgezaaid, dan zullen de desbetreffende percelen zo snel mogelijk worden schoon gevist. Ter zitting is van de zijde van de staatssecretaris benadrukt dat de SASI's door een onafhankelijk deskundige worden uitgevoerd, waarbij de meest recente wetenschappelijke kennis omtrent probleemsoorten wordt gehanteerd. Als een nieuwe probleemsoort wordt ontdekt, wordt de intensiteit van de monitoring verhoogd.

In 2012 zijn de "Beleidsregels van de Staatssecretaris van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie van 6 juni 2012, nr. 267278, houdende vaststelling van beleidsregels inzake schelpdierversplaatsingen" gepubliceerd. In deze beleidsregels wordt verstaan onder probleemsoorten: een soort waarvan op basis van de best beschikbare wetenschappelijke kennis kan worden aangenomen dat deze een significant negatief effect kan hebben voor de instandhoudings-doelen van een Natura 2000-gebied.

4.3 Voorwaarden voor importen

In de "Beleidsregels van de Staatssecretaris van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie van 6 juni 2012, nr. 267278, houdende vaststelling van beleidsregels inzake schelpdierversplaatsingen" is vastgelegd dat de minister voor het importeren en uitzaaien in de Oosterschelde van mariene schelpdieren een vergunning op grond van artikel 19d van de Natuurbeschermingswet 1998 (sinds 01-01-2017: Wet natuurbescherming) kan verlenen als is voldaan aan de volgende voorwaarden:

1. De vergunningaanvraag heeft betrekking op mariene schelpdieren afkomstig uit kustgebieden uit OSPAR regio II (Noordzee) en regio III (Keltische zee).
2. Er is aangetoond dat voldoende maatregelen zijn genomen om te voorkomen dat probleemsoorten levend in de Oosterschelde terecht kunnen komen.
3. Er is gebruik gemaakt van een integrale risicobeoordeling en er zijn kritische beheer punten opgesteld in een control- en managementplan.
4. Het control- en managementplan bevat een schelpdierafhankelijke-soorten inventarisatie van het herkomstgebied (SASI) waaruit blijkt dat er geen probleemsoorten voor het importgebied in het herkomstgebied zijn aangetroffen.
5. Onderdeel van het control- en managementplan is een retrospectieve monitoring om te bewaken dat er toch geen probleemsoorten zijn of worden geïntroduceerd in het importgebied.
6. Indien uit de retrospectieve monitoring blijkt dat probleemsoorten of in potentie probleemsoorten worden gevonden dan dienen er corrigerende maatregelen te worden genomen. Mogelijk te nemen corrigerende maatregelen zijn in het plan vastgelegd.

De weekdieren (schelpdieren en slakken) die geïmporteerd worden vanuit Roaring Water Bay worden weliswaar niet uitgezaaid in de Oosterschelde maar de elementen waarvan de weekdieren (schelpdieren en slakken) worden ontdaan – pokken, baarden, slik – komen met het spoelwater in de Oosterschelde en ook naar de door RWS aangewezen locatie gevaren. Hiermee ontstaan – wellicht kleinere maar wel - gelijksoortige risico's met probleemsoorten als wanneer de weekdieren (schelpdieren en slakken) zouden worden uitgezaaid in de Oosterschelde. Voor de zekerheid wordt daarom in deze PB de voorwaarden die gelden bij uitzaai gevolgd.

4.4 Provinciaal beleid

Op 6 juli 2017 is het besluit van Gedeputeerde Staten van Zeeland houdende de Beleidsregels inzake lozing van proceswater en storten van tarra in de Oosterschelde (nummer 17014114) gepubliceerd. Middels deze beleidsregels wordt invulling gegeven aan de bevoegdheid van de van Gedeputeerde Staten van Zeeland om vergunningen te verlenen op grond van art. 2.7, tweede lid van de Wet natuurbescherming met betrekking tot het lozen van proceswater en het storten van tarra afkomstig van de verwerking van tweekleppige weekdieren

op de wal of in de oesterputten. Onder het lozen van proceswater wordt tevens verstaan het leeg laten lopen van c.q. het lozen van water uit de oesterputten in de Oosterschelde. De beleidsregels kennen een trapsgewijze systematiek voor het beoordelen van vergunningplicht, namelijk:

- Voor partijen die afkomstig zijn uit gebieden die als veilig beschouwd worden (artikel 3), is geen vergunning nodig. Proceswater mag onbehandeld geloosd worden en tarra mag zonder vergunning gestort worden op de aangewezen stortlocaties (artikel 8);
- Een vergunning is noodzakelijk voor partijen die niet afkomstig zijn uit gebieden die als veilig beschouwd worden, maar waar door middel van een schelpdier afhankelijke soorten inventarisatie (SASI) is aangetoond dat er geen risico op de introductie van probleemsoorten bestaat. Met deze vergunning mag proceswater onbehandeld geloosd worden (artikel 4) en tarra mag gestort worden op de aangewezen stortlocatie (artikel 9);
- Een vergunning is noodzakelijk voor partijen die niet afkomstig zijn uit gebieden die als veilig beschouwd worden en waarvoor geen schelpdier afhankelijke soorten inventarisatie beschikbaar is. Proceswater mag alleen geloosd worden na behandeling in een getoetste behandelingsinstallatie en tarra moet afgevoerd worden naar een verwerkingsbedrijf.

Het Provinciaal beleid sluit aan op het al enige jaren door LNV gevoerde beleid voor import van weekdieren (schelpdieren en slakken) en maakt gebruik van hetzelfde Schelpdier Import Monitoringsprotocol (SIMP). In hoofdstuk 7 zal ingegaan worden op de inhoud van het SIMP en de conclusies van de uitgevoerde SASI's. De onderhavige activiteit heeft betrekking op de situatie zoals omschreven in artikel 4 en 9 van het provinciaal beleid. In artikel 4 lid 2 wordt de aansluiting met de vergunning zoals verleend door de Minister van LNV gemaakt. Voor onderhavige activiteit wordt derhalve alleen een vergunningaanvraag ingediend bij het Ministerie van LNV.

4.5 EU-regelgeving met betrekking tot ziekten

Ten aanzien van voedselveiligheid en veterinaire rechtelijke voorschriften voor het in de handel brengen van aquacultuurdieren en aquacultuurproducten gelden diverse richtlijnen.

Vanaf 1 januari 2006 geldt in geheel Europa de verordening (EG) nr. 853/2004 inzake levensmiddelenhygiëne. Voor producten van dierlijke oorsprong gelden aanvullende specifieke voorschriften. Deze zijn opgenomen in de verordening (EG) nr. 853/2004. Ook gelden er specifieke voorschriften ten aanzien van microbiologische criteria (verordening (EG) nr. 2073/2005) en maximumgehalten aan bepaalde verontreinigingen in levensmiddelen (verordening (EG) nr. 1831/2003).

Richtlijn 2006/88/EG van de Raad betreffende veterinaire rechtelijke voorschriften voor aquacultuur- dieren en de producten daarvan en betreffende de preventie en bestrijding van bepaalde ziekten bij waterdieren (voorheen Richtlijn 91/67/EEG en 2003/390/EG) schrijft o.a. voor dat bij het verplaatsen cq. het verhandelen van schelpdieren de partijen voorzien moeten zijn van registratiedocumenten en dat "verzendingscentra, zuiveringscentra en soortgelijke bedrijven beschikken over systemen voor de behandeling van effluënten waarmee het ziekteverwekkende pathogeen wordt geïnactiveerd, of het effluent ondergaat andere behandelingen, waardoor het risico van overdracht van de ziekten naar de natuurlijke wateren tot een aanvaardbaar niveau wordt teruggebracht".

Om te voldoen aan de diverse richtlijnen, beschikken alle bedrijven over een eigen HACCP-protocol: "Hazard Analysis and Critical Control Points", een systeem dat gevaren identificeert, evalueert en bewaakt die belangrijk zijn voor de voedselveiligheid. Een Hazard (gevaar) is een biologisch, chemisch of fysisch aspect, of conditie van, voedsel met de potentie om een negatief effect te hebben op de gezondheid.

5. Beschrijving van het gebied³

Het gebied Oosterschelde is een onderdeel van het voormalige estuarium van de Schelde. In 1986 is de Oosterschelde van de zee afgesloten door een stormvloedkering, die de getijdenwerking nog in enige mate toelaat.

De huidige Oosterschelde bestaat uit een complex geheel van kreken, onder water staande zandbanken, droogvallende slikken en platen en begroeide, periodiek overstroomde schorren. Het gebied vormt, samen met binnendijkse gebieden, een bijzonder rijk leefmilieu voor flora en fauna. Vooral de ondiepe wateren en het intergetijdengebied zijn rijk aan ongewervelden, dat weer dient als voedsel voor vogels en grotere zeedieren. De dagelijks droogvallende slikken en platen van de Oosterschelde zijn van groot internationaal belang voor foeragerende watervogels, met name voor steltlopers, eendachtige en meeuwen.

De oppervlakte van het gebied Oosterschelde buitendijks bedraagt 351 km². Daarvan is 112,5 km² intergetijdengebied. De oppervlakte van Natura 2000 gebied Oosterschelde (inclusief binnendijkse gebieden) is 366 km².

Als gevolg van de getijdenstromen vinden erosie- en sedimentatieprocessen plaats die resulteren in een wisselend patroon van schorren, slikken en droogvallende platen (het intergetijdengebied), ondiep water en diepe getijdengeulen. In de monding van de Oosterschelde bevinden zich de diepste stroomgeulen die plaatselijk een diepte bereiken van 45 meter. Tussen deze stroomgeulen en in het gebied ten oosten van de Zeelandbrug bevinden zich uitgestrekte gebieden met ondiepe wateren met zandbanken. In het oosten en noorden van het gebied komen grote oppervlakten slikken voor. Binnendijks worden langs de oever een groot aantal karrevelden, inlagen en kreekrestanten tot het gebied gerekend. Deze gebieden bestaan voornamelijk uit vochtige graslanden en open water. Het water, het intergetijdengebied en de binnendijks gelegen gebieden vormen tezamen het leefmilieu voor de rijke flora en fauna van het gebied. De grote variatie aan milieutypen in het gebied gaat gepaard met een grote diversiteit aan dier- en plantensoorten. Genoemde variatie aan milieutypen wordt bepaald door factoren als getij, stroming, watertemperatuur, hoogteligging, waterkwaliteit en sedimentsamenstelling.⁴

5.1 Natuurlijke dynamiek

Een specifiek probleem van de Oosterschelde is de zogenaamde 'zandhonger' (Maldegem, 2005). Door de bouw van de stormvloedkering is het natuurlijk evenwicht van de Oosterschelde verstoord. Het getijvolume is verminderd en de huidige afmetingen van de geulen zijn aan deze afname nog niet aangepast. Zolang de opvulling van de geulen niet is gerealiseerd en de Oosterschelde niet haar nieuwe evenwicht heeft bereikt zal de Oosterschelde lijden aan "zandhonger": De platen en slikken in het getijdenbekken van de Oosterschelde zijn sedert het gereedkomen van de Deltawerken onderhevig aan een proces van doorgaande erosie. Op vele plaatsen kalft de plaatrand af. Van veel grotere betekenis is echter dat bijna overal de hoogte van de plaat en het slik afneemt.

Volgens gegevens van Rijkswaterstaat bedroeg de afname in hoogte van de Roggenplaat en de Galgenplaat in de periode 1991 – 2001 respectievelijk 7-9 mm/jaar en 13-24 mm per jaar. Deze erosie treedt op tijdens perioden van harde wind uit westelijke richting. Hierbij wordt door sterke golfwerking en wind gedreven stroming sediment op gewerveld en van de intergetijdengebieden afgevoerd. Het meeste sediment wordt vervolgens langs de rand van geulen, beneden de laagwaterlijn, afgezet. Door de aanleg van de Stormvloedkering en de Compartimenteringsdammen is de getijstroom in de Oosterschelde afgenomen. Hierdoor is de vloedstroom veel minder in staat om zand vanuit de geulen op de plaat te voeren en aldus het door golfwerking afgevoerde sediment op de plaat te compenseren.

Dit alles is geen nieuws, het was al voorzien in 1984, 2 jaar vóór het gereedkomen van de Stormvloedkering. Het proces van erosie leidt tot een verlies aan intergetijdengebied. Dit proces zal in de komende decennia niet stoppen of vertragen, integendeel. Per jaar treedt er over het gehele Oosterscheldebekken op dit moment een

³ Bron: ministerie van LNV, Natura-2000 gebiedendocument 118 Oosterschelde, en <http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/gebiedendatabase.aspx?subj=n2k&groep=10&id=n2k118>

⁴ Gebiedendatabase ministerie EZ.

verlies op van ca. 50 ha vooral door afkalving. Maar zodra de verlaging van de platen en slikken het niveau van laagwater nadert, zal de snelheid waarmee het intergetijdengebied afneemt snel toenemen.

In de Oosterschelde vindt aanzanding van de geulen plaats met gemiddeld 1 mln. m³ per jaar. In de rapportage Verlopend Tij van het RIKZ (RIKZ/2004.028) is berekend dat de ca. 30.000 ha oppervlakte aan geulen van de Oosterschelde sinds de aanleg van de stormvloedkering gemiddeld met 1 dm zijn verondiept. Het materiaal is afkomstig van de platen.

5.2 Instandhoudingsdoelstellingen

In het aanwijzingsbesluit (PDN/2009-118) worden de habitattypen en soorten genoemd, waarvoor het gebied is aangewezen of die anderszins van belang zijn voor het gebied. Voor deze habitattypen en soorten zijn instandhoudingsdoelstellingen vastgesteld. De instandhoudingsdoelstellingen staan in de Nota van toelichting, behorend bij het aanwijzingsbesluit. Hieronder wordt een samenvatting van de instandhoudingsdoelstellingen gegeven:

De Oosterschelde is aangemeld in het kader van de Habitatrichtlijn op grond van het voorkomen van de volgende habitats:

- H1160 Grote baaien
- H1310A Zilte pionier begroeiingen (zeekraal)
- H1320 Slijkgrasvelden
- H1330A Schorren en zilte graslanden (buitendijks)
- H1330B Schorren en zilte graslanden (binnendijks)
- H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)

En de volgende **habitatsoorten**:

- H1340 Noordse woelmuis
- H1365 Gewone zeehond

De aanwijzing geldt voor de volgende **vogelsoorten**, welke worden beschermd op grond van artikel 4, eerste lid, van Richtlijn 79/409/EEG:

A081	Bruine Kiekendief	A132	Kluut
A137	Bontbekplevier	A138	Strandplevier
A191	Grote stern	A193	Visdief
A194	Noordse Stern	A195	Dwergstern

De aanwijzing geldt voor de volgende trekkende vogelsoorten, welke worden beschermd op grond van artikel 4, tweede lid, van Richtlijn 79/409/EEG:

A004	Dodaars	A005	Fuut	A007	Kuifduiker
A017	Aalscholver	A026	Kleine zilverreiger	A034	Lepelaar
A037	Kleine zwaan	A043	Grauwe gans	A045	Brandgans
A046	Rotgans	A048	Bergeend	A050	Smient
A051	Krakeend	A052	Wintertaling	A053	Wilde eend
A054	Pijlstaart	A056	Slobeend	A069	Middelste Zaagbek
A103	Slechtvalk	A125	Meerkoet	A130	Scholekster
A132	Kluut	A137	Bontbekplevier	A138	Strandplevier
A140	Goudplevier	A141	Zilverplevier	A142	Kievit
A143	Kanoet	A144	Drieteenstrandloper	A149	Strandloper
A157	Rosse grutto	A160	Wulp	A161	Zwarte ruiter
A162	Tureluur	A164	Groenpootruiter	A169	Steenloper

In maart 2018 is een Ontwerpwijzigingsbesluit Habitatrictlijngebieden gepubliceerd, waarin ook voor de Oosterschelde aanvullende habitattypen en -soorten zijn opgenomen (DN&B/2018-000; art.71). De volgende habitattypen en soorten zijn aan het oorspronkelijke aanwijzingsbesluit (PDN/2009-118) toegevoegd:

- H2130 Vastgelegde kustduinen met kruidvegetatie ("grijze duinen")
- H2160 Duinen met Hippophaëramnoides
- H7210 Kalkhoudende moerassen met Cladium mariscus en soorten van het Caricion davallianae
- H1103 Fint (*Alosa fallax*)
- H1351 Bruinvis (*Phocoena phocoena*)
- H1364 Grijze zeehond (*Halichoerus grypus*)

6. Mogelijke effecten van het verwerken

Vanuit de Habitatrichtlijn zijn er mogelijk gevolgen voor het habitatype 1160 (Grote ondiepe baaien en kreken). De bodemfauna en -flora is gerelateerd aan de bescherming van het habitatype 1160.

De overige in het aanwijzingsbesluit (gebiedendocument Oosterschelde) en de in het wijzigingsbesluit genoemde Habitattypen (H1310, H1320, H1330, H7140, H2130, H2160 en H7210) bevinden zich alle buiten (of zeer hoog in) de getijdenzone. Het verwerken van weekdieren (schelpdieren en slakken) heeft voor deze habitattypen geen directe gevolgen.

De Oosterschelde is voor een vijftal habitatsoorten aangewezen: de Gewone zeehond (H1365) en de Noordse woelmuis (H1340), de Fint (H1103), de Bruinvis (H1351) en de Grijze zeehond (H1364).

6.1 Mogelijke effecten op habitat en habitatsoorten

De verwerking vindt plaats weekdieren (schelpdieren en slakken) betekent het onttrekken van water en het terugstorten van datzelfde water. Van het gebruik zijn derhalve geen significant negatieve effecten te verwachten op het habitatype H1160 (grote, ondiepe kreken en baaien).

Aangezien de activiteiten zich zullen beperken verwerking van weekdieren (schelpdieren en slakken) welke geen probleemsoorten bevatten, kunnen de volgende effecten op habitats, habitatsoorten en vogels worden uitgesloten:

- Verontreiniging;
- Verandering dynamiek substraat;
- Mechanische effecten;
- Verandering populatiedynamiek;
- Verstoring of verlies oppervlakte

Het gaat om het onttrekken en weer retour geven van Oosterschelde water. Dit betekent dat effecten ten aanzien van dynamiek substraat en (verstoring of verlies) habitat kunnen worden uitgesloten. Datzelfde geldt voor de populatiedynamiek.

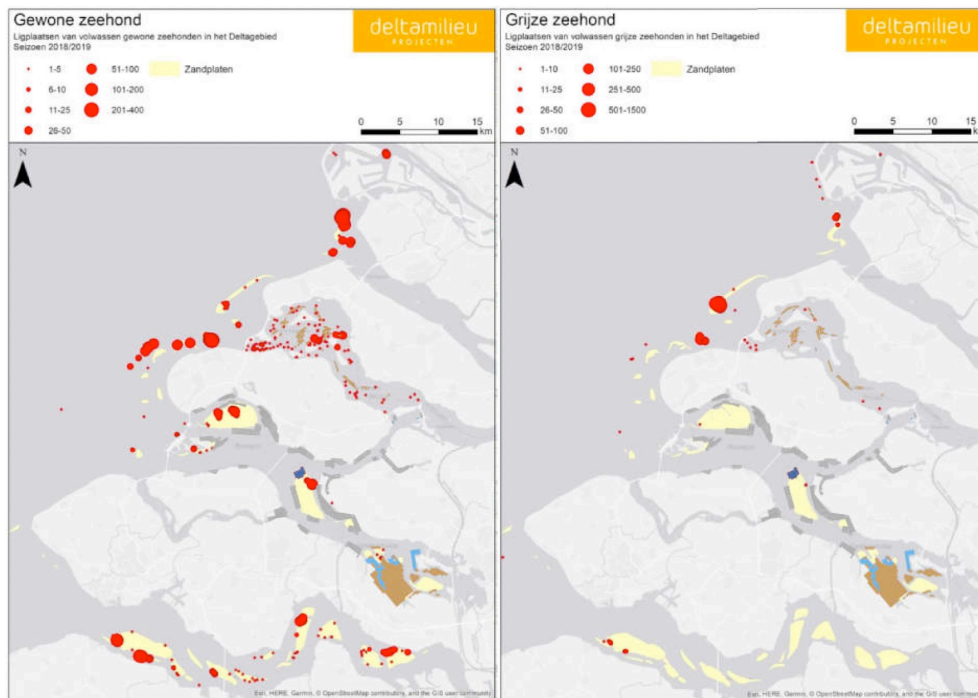
De Nadere Effect Analyse fase II (NEA II) signaleert twee typen mogelijke resteffecten als gevolg van uitzaai van weekdieren (schelpdieren en slakken) uit Ierland in de Oosterschelde:

- Verstoring als gevolg van uitzaai van weekdieren (schelpdieren en slakken) met de mosselschepen
- Effecten als gevolg van de introductie van een invasieve exoot

Deze passende beoordeling ziet niet op de uitzaai. Daarmee beperkt het risico zich tot het tweede punt: de effecten als gevolg van de introductie van een invasieve exoot. Effecten als gevolg van introductie van een probleemsoort zijn moeilijk te kwantificeren, maar ook niet eenvoudig te kwalificeren. Eventuele effecten zijn afhankelijk van de soort, maar ook van het gebied waar het terecht komt. Met het importeren van weekdieren (schelpdieren en slakken) kunnen soorten meeliften die ongewenst zijn. In hoofdstuk 7 wordt hier nader op ingegaan.

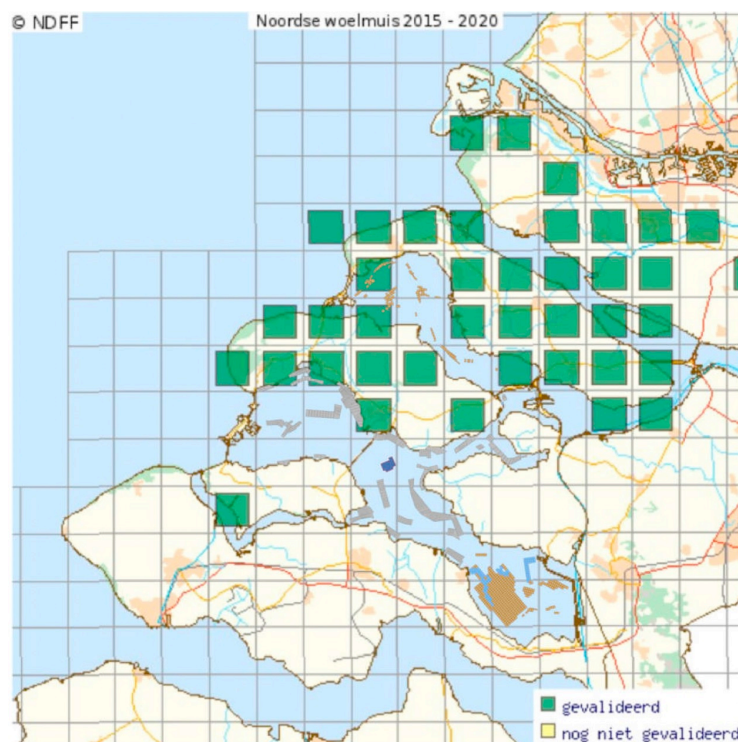
De Oosterschelde heeft voor zowel gewone als grijze zeehonden een functie als voedsel- en verblijfgebied. Voor het vervullen van deze functies zijn wadplaten met aanliggende diepe geulen van belang. De Oosterschelde heeft voor de grijze zeehond (nog) geen functie voor het krijgen van jongen

(Hoekstein et al., 2020). Voor de gewone zeehond vindt het werpen van jongen plaats op rustig gelegen platen. De werkzaamheden ten behoeve van de te vergunnen activiteiten vinden alleen plaats op de bedrijven aan de wal. Wanneer het innemen en terugstorten van water effect zou hebben is dat vooral lokaal nabij de wal. De ligplaatsen van zeehonden bevinden zich op zeer ruime afstand van de wal. Ver buiten de maximale afstand waarbinnen enige significante verstoring van rustende zeehonden verwacht kan worden. De mogelijke verstoringafstand door vaartuigen op rustende zeehonden is afhankelijk van het type vaartuig en de aard van de vaarbeweging en varieert tussen van circa 200-300 meter bij beroepsvaart tot 950 meter bij motorkruisers (Agonus, 2017).

Figuur 3. Ligplaatsen van gewone zeehonden(links) en grijze zeehonden (rechts) in de Oosterschelde aangegeven met rode stippen (Hoekstein et. al., 2020), incl. de ligging van de kweekpercelen voor schelpdieren (grijs gemarkeerd), de kweekpercelen voor oesters (bruin gemarkeerd) en de verwaterpercelen (blauw gemarkeerd) (bron: nationaalgeoregister.nl; schelpdierenpercelen 2013), aangevuld met tijdelijk verwaterperceel (donkerblauw gemarkeerd, bron: Agonus, 2017).

De Noordse woelmuis komt in het Natura 2000-gebied voor bij de zoetwater inlagen, met name in het westelijk deel van de Oosterschelde (zie figuur 5). Aangezien het hierbij om binnendijkse gebieden gaat en het verwerken van schelpdieren aan de Wal op het bedrijventerrein Yerseke, valt een effect op de Noordse woelmuis niet te verwachten.

Figuur 4. Kaart met globale verspreiding van Noordse Woelmuis (telmee.nl, 2020) met de ligging van de kweekpercelen voor schelpdieren (grijs gemarkeerd), de kweekpercelen voor oesters (bruin gemarkeerd) en de verwaterpercelen (blauw gemarkeerd) (bron: nationaalgeoregister.nl; Schelpdierenpercelen 2013), aangevuld met tijdelijk verwaterperceel (donkerblauw gemarkeerd, bron: Agonus, 2017).

De fint is een anadrome trekvis, die de Oosterschelde met name gebruikt op doortrek van zee naar de zoetwater paaigebieden stroomopwaarts. De verwerkingsactiviteiten aan de wal belemmeren deze doortrek niet. De bruinvis wordt de laatste jaren steeds vaker waargenomen in de Oosterschelde. Deze foerageert vooral op vis zoals wijting (*Merlangius merlangus*), kabeljauw (*Gadus morhua*), puitaal (*Zoarces viviparus*) en haring (*Clupea harengus*). De werkzaamheden van verwerking van weekdieren (schelpdieren en slakken) aan de wal hebben geen verstorende werking op de bruinvis.

6.2 Mogelijke effecten op vogels

De weekdieren (schelpdieren en slakken) in de Oosterschelde vormen niet alleen een belangrijke productiefunctie voor de visserij, maar zijn ook van belang als voedsel voor vogels. De natuurwaarden van de Oosterschelde hangen deels samen met de beschikbaarheid van voldoende voedsel voor de vogels. Aantasting van de schelpdierbestanden kan negatieve gevolgen hebben voor de vogelstand en de natuurwaarden van het Natura-2000 gebied Oosterschelde. De scholekster en de kanoetstrandloper foerageren o.a. op kokkels en weekdieren (schelpdieren en slakken). Deze soorten foerageren uitsluitend op het litoraal. Bij de te vergunnen activiteit, het verwerken van de weekdieren (schelpdieren en slakken) waarvoor water met Oosterschelde water tijdelijk onttrokken om na verwerking weer te worden teruggestort worden geen nutriënten en specifiekere voedsel voor vogels, worden onttrokken uit het te gebruiken water. Daarom zal de voedselbeschikbaarheid voor de kwalificerende broed- en niet broedvogelsoorten in de Oosterschelde niet veranderen als gevolg van de te vergunnen activiteit.

7. Risico verbonden aan het verwerken van weekdieren (schelpdieren en slakken)

Met het transport van weekdieren (schelpdieren en slakken) naar Nederland worden ook andere organismen mee vervoerd. Er bestaat een kans dat deze organismen het transport overleven en zich in de Oosterschelde weten te vestigen. Op deze manier kunnen exoten in de Oosterschelde worden geïntroduceerd. Dit betreft soorten die Nederland alleen kunnen bereiken door menselijk handelen. Deze soorten kunnen zich mogelijk invasief gaan gedragen en zo het ecosysteem bedreigen (Gittenberger & Leewis, 2008), bijvoorbeeld door de populatiegroottes van inheemse soorten terug te dringen. Sommige soorten vormen echter geen directe bedreiging voor de inheemse flora en fauna, doordat ze geen wezenlijke invloed hebben op het gehele ecosysteem. In 2006 heeft Wageningen IMARES een risicoanalyse gemaakt m.b.t. het transport van weekdieren (schelpdieren en slakken) naar de Oosterschelde (Wijsman & Smaal, 2006). In dit rapport werd gesteld dat exoten met een potentieel negatieve impact voor het lokale ecosysteem door mosseltransport in de Oosterschelde geïntroduceerd zouden kunnen worden.

De afgelopen jaren is een aantal rapporten uitgebracht waarin op dit risico is ingegaan, zoals het rapport van IMARES "Duurzame Schelpdiertransporten" (Wijsman & De Mesel, 2009). Ook zijn er inventarisaties van exoten in de Nederlandse Waddenzee en Oosterschelde (Gittenberger, 2009; Gittenberger *et al.*, 2009), de 'exotensurvey' Oosterschelde (Gittenberger, 2010) en enkele specifieke risicobeoordelingen van exoten (Gittenberger, 2008; 2010b; Wijsman & De Mesel, 2008; Wijsman & De Mesel, 2009), Gittenberger en Stenenga 2012 (Risico analyse van uitheemse soorten in de exportgebieden voor Zuid - Noord transporten van de Oosterschelde naar de Waddenzee); Wijsman en van den ende 2015 (Risicobeeld oestertransporten in relatie tot mariene invasieve exoten); Gittenberger, A., Rensing, M., Niemantsverdriet, P., Schrieken, N., D'Hont, A. & H. Stegenga, 2015. Soorteninventarisatie oesterputten en oesterpercelen, 2015. I.o.v. Bureau Risicobeoordeling & onderzoeksprogrammering, Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit, Ministerie van Economische Zaken. GiMaRIS rapport 2015_19: 23 pp. [PDF](#); Gittenberger, Bos, O.G., Gittenberger, A., Boois, I.J. de, Asch, M. van, Wal, J.T. van der, Cremer, J., Hoorn, B. van der, Pieterse, S., Bakker, P.A.J., 2016. Soortenlijst Nederlandse Noordzee. Wageningen: Wageningen Marine Research rapport C125/16. I.o.v. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. (in 2022: [Actualisatie soortenlijst Noordzee - WUR](#)); A., Rensing M. & K.H.Wesdorp, 2017. Uitheemse mariene soorten in Nederland. I.o.v. Directie Natuur & Biodiversiteit, Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit & Bureau Risicobeoordeling en onderzoeksprogrammering, Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit. GiMaRIS rapport 2017_19: 38 pp. [PDF](#) Gittenberger, A., Rensing, M., Veer, H.W. van der, Philippart, C.J.M., Hoorn, B. van der, D'Hont, A., Wesdorp, K.H., Schrieken, N., Klunder, L., Kleine-Schaars, L., Holthuijsen, S. & H. Stegenga, 2019. Native and non-native species of the Dutch Wadden Sea in 2018. Commissioned by Office for Risk Assessment and Research, The Netherlands Food and Customer Product Safety Authority of the Ministry of Economic Affairs (BuRO). GiMaRIS rapport 2019_09:

De rapporten maken duidelijk dat introducties van invasieve exoten en probleemsoorten in de Oosterschelde geregeld zijn voorgekomen (Wolff, 2005; Wijnhoven & Hummel, 2009). Deze introducties van invasieve exoten en probleemsoorten in de Oosterschelde kunnen ook door scheepvaart veroorzaakt worden (Wolff 2005). Overigens zijn sinds 2006 geen probleemsoorten als gevolg van schelpdiertransporten aangetroffen.

Om het risico op de import van probleemsoorten met weekdieren (schelpdieren en slakken) te minimaliseren heeft de Vereniging Schelpdierhandelaren door GiMaRIS een monitoring protocol laten opstellen: het Schelpdier import monitoring protocol: SIMP (Gittenberger, 2018). Aan de hand van de resulterende soortenlijsten wordt bepaald of het verwerken (en mogelijk uitzaaien) van de buitenlandse weekdieren (schelpdieren en slakken) in de Oosterschelde wel of niet risicovol is voor de instandhoudingsdoelstellingen van dit ecosysteem.

Het Schelpdier import-monitoringprotocol (SIMP) is bijgevoegd in de bijlage. Daarbij blijkt dat het zich niet richt op het tegenhouden van de import van alle soorten. Het richt zich op het stoppen van soorten die tussen de weekdieren (schelpdieren en slakken) in het export- gebied voorkomen en die een reëel probleem kunnen veroorzaken voor het importgebied. Afhankelijk van de monitoringresultaten wordt bepaald, op basis van de in het protocol genoemde grenswaarden, welke maatregelen er genomen dienen te worden om de risico's te minimaliseren.

Kern van het protocol is dat twee soortenlijsten voor elk exportgebied worden opgebouwd, bijgehouden en over de tijd geoptimaliseerd aan de hand van de doorlopende monitoring. Lijst 1 betreft de lijst van soorten die tussen,

op of onder de weekdieren (schelpdieren en slakken) leven in het herkomstgebied. Lijst 2 bevat de soorten waarvan levende exemplaren tussen de geïmporteerde weekdieren (schelpdieren en slakken) zijn aangetroffen in de big bags die in Nederland aankomen. De tweede lijst bevat een deel van de eerste lijst. Het risico wordt bepaald door de soorten op deze twee lijsten. De monitoring richt zich dan ook op de soorten die levend meekomen (big bag inventarisatie). Door de Nederlandse Mosselveiling B.V. wordt in opdracht van GiMaRIS van elk gebied waarvoor vergunning is verleend monsters genomen uit de big bags. De bedoeling is om bij de bemonstering de andere soorten dan weekdieren (schelpdieren en slakken) mee te nemen en tevens enkele weekdieren (schelpdieren en slakken) met pokken, slippers, mosdiertjes of andere aangroei. Het monster gaat zo snel mogelijk per koerier naar GiMaRIS. Daar wordt bepaald welke soorten levend en dood met de lading zijn meegekomen. Met de komst van dit importprotocol is de monitoring sterk geïntensiveerd ten opzichte van de eerste importjaren. Dit protocol is naar aanleiding van het nieuwe beleid van de provincie Zeeland in februari 2018 aangescherpt.

Hieronder is voor het gebied waarvoor de vergunning wordt aangevraagd een overzicht gegeven van lijst 1, als bedoeld in het Schelpdier import-monitoringsprotocol. Eveneens wordt het resultaat van de tussentijdse inventarisatie van de tarra gegeven (lijst 2).

Van de uitheemse soorten wordt aangegeven, gebaseerd op de best wetenschappelijke kennis, of zij mogelijk invasief gedrag zullen vertonen. Van de uitheemse soorten op lijst 1 is nagegaan wat hun potentie is om Nederland op natuurlijke wijze te bereiken. (Gittenberger en Gittenberger, 2010). Van de op Lijst 1 geplaatste soorten wordt verder aangegeven of zij als probleemsoort worden aangemerkt als bedoeld in het Schelpdier import-monitoringsprotocol.

In deze passende beoordeling worden de onderstaande definities gehanteerd:

Inheems:	van nature voorkomend in een geografisch bepaald gebied.
Uitheems:	van nature niet voorkomend in een geografisch bepaald gebied.
Exoot:	een uitheems(e) dier, plant, schimmel of micro-organisme, die een gebied niet op eigen kracht kan bereiken maar daar alleen door menselijk handelen terecht kan komen of is gekomen.
Gevestigde exoot:	een exoot die zich in een gebied duurzaam voortplant.
Invasieve exoot:	een gevestigde exoot die zich vanuit het vestigingsgebied verder verspreid en een bedreiging kan vormen voor de biodiversiteit.
Soort:	een op basis van gezamenlijke kenmerken geïdentificeerde groep van individuen die in de wetenschappelijke taxonomische literatuur als soort is beschreven.
Probleemsoort:	een soort waarvan op basis van de best beschikbare wetenschappelijke kennis kan worden aangenomen dat deze een negatieve impact kan hebben op de instandhoudingsdoelen van een Natura 2000-gebied.

Voor het opstellen van de Passende beoordeling ten behoeve van de vergunningsaanvraag voor weekdieren (schelpdieren en slakken) is voor de betreffende gebieden Roaring Water Bay in september 2023 een SASI uitgevoerd cf. het Schelpdier Import Monitoring Protocol (SIMP). Dit was de basis voor de verstrekking van de vergunning in 2018. Uiteraard onder de voorwaarde dat - cf. SIMP - elk gebied elke 3 jaar wordt geïnventariseerd.

Hieruit blijkt dat in deze gebieden geen soorten zijn aangetroffen welke een probleemsoort zijn cf. definitie in het SIMP. Deze Passende Beoordeling betreft import van weekdieren (schelpdieren en slakken) dus naast mosselen gaat het dan ook om bijv. oesters en alikruiken. Conform het SIMP zal er per schelpdiersoort bijv. oesters en alikruiken en per kweektechniek, een SASI moeten worden gedaan. Pas nadat met een SASI cf. SIMP is vastgesteld dat er geen probleemsoorten zijn, kan er import van deze – andere – schelpdiersoort plaatsvinden. In dit geval is deze uitgevoerd voor hangcultuurmosselen.

8. SASI 2025 – 2028 - 2031

Met een inventarisatie naar de schelpdierafhankelijke soorten (SASI= SchelpdierAfhankelijkeSoorten Inventarisatie) in het betreffende gebied kan wetenschappelijk vastgesteld worden of er geen probleemsoort (Bleker, 2012) is aangetroffen in het betreffende gebied. Het Schelpdier Import Monitoring Protocol, het SIMP (Gittenberger, 2018) schrijft voor dat voor de import van weekdieren (schelpdieren en slakken) een vigerende SASI is vereist. In het voorjaar van 2025 zal een SASI uitgevoerd worden in de Roaring Water Bay. Voorwaarde bij het operationeel maken van de vergunning voor het verwerken van weekdieren (schelpdieren en slakken) zoals beschreven in hoofdstuk 3 is dat bij deze SASI geen probleemsoort is aangetroffen en dit wetenschappelijk schriftelijk is vastgelegd in een z.g. SASI-rapport, is. Daarnaast gelden uiteraard ook de overige voorwaarden vanuit de SIMP waaronder de voorwaarde dat de SASI elke 3 jaar wordt herhaald. Voor Roaring Water Bay is dat in 2028 en daarna weer in 2031.

9. Mitigerende maatregelen

Om het risico op de import van probleemsoorten met weekdieren (schelpdieren en slakken) te minimaliseren heeft de Vereniging Schelpdierhandelaren door GiMaRIS een monitoringsprotocol laten opstellen. Kern van het protocol is dat twee soortenlijsten voor elk exportgebied worden opgebouwd, bijgehouden en over de tijd geoptimaliseerd aan de hand van de doorlopende monitoring.

Lijst 1 betreft de lijst van soorten die tussen, op of onder de weekdieren (schelpdieren en slakken) leven in het exportgebied. Lijst 2 bevat de soorten waarvan levende exemplaren tussen de geïmporteerde weekdieren (schelpdieren en slakken) zijn aangetroffen in de big-bags die in Nederland aankomen. Aan de hand van de historische inventarisatie- en monitoringsresultaten worden bij de halfjaarlijkse monitoring per gebied negen verschillende risico parameters berekend. Gebaseerd op deze parameters wordt per gebied de intensiteit van de verplichte monitoring van levende organismen in big-bags bij aankomst bepaald, naast de noodzaak voor een driejaarlijkse inventarisatie van de totale diversiteit aan soorten door een specialist in het determineren van mariene soorten, in het exportgebied zelf. Zo worden de twee soortenlijsten zo actueel mogelijk gehouden, wat het mogelijk maakt het risico te minimaliseren dat probleemsoorten in Nederland worden geïntroduceerd door schelpdiertransporten.

Indien tijdens een inventarisatie in het exportgebied, of bij de monitoring bij aankomst of via een betrouwbare externe bron (bijvoorbeeld een publicatie) een probleemsoort in het exportgebied wordt aangetroffen, dan zal voor weekdieren (schelpdieren en slakken) uit het desbetreffende gebied per direct art. 6 van de Provinciale beleidslijn (zie 4.4) gaan gelden. Indien in het seizoen dat deze probleemsoort wordt ontdekt, reeds tarra in de Oosterschelde is gestort, dan zal het perceel waarop dit is gebeurd zo snel mogelijk schoon gevist worden (zie SIMP voor details). Bij de verwerking van de weekdieren (schelpdieren en slakken) die hierbij worden opgevist moet verdere uitwisseling met het ecosysteem van de Oosterschelde worden voorkomen door de weekdieren (schelpdieren en slakken) in een gesloten systeem te plaatsen, dat valt onder de Wnb-vergunningplicht o.b.v. het beleid van de Provincie Zeeland (zie 4.4). Hierbij wordt het tarra als grofvuil afgevoerd en wordt het verwerkingswater, alvorens het in contact kan komen met oppervlaktewater, gezuiverd door een waterbehandelingssysteem.

De introductie van schelpdierziekten wordt voorkomen door EU-regelgeving (zie 4.5). Bovendien worden weekdieren (schelpdieren en slakken) niet geïmporteerd indien er volgens de Europese normen een te hoog gehalte aan schelpdiertoxine veroorzakende algen in het water aanwezig is, dan wel als er schelpdiertoxines in de mosselen zijn geconstateerd.

10. Cumulatieve effecten

Zoals in hoofdstuk 6 en 7 aangegeven zijn significant negatieve effecten op habitats, habitatsoorten en vogels niet te verwachten. Hierdoor is het tevens onwaarschijnlijk dat de import van weekdieren (schelpdieren en slakken) cumuleert met het overige gebruik van de Oosterschelde.

Gezien de beperkte hoeveelheid water die gedurende de verwerking wordt gebruikt, valt niet te verwachten dat de draagkracht van de Oosterschelde door de import wordt beïnvloed.

Ook voor (schelpdier etende) vogels verandert het voedselaanbod in de Oosterschelde niet door de verwerking. Dit betekent dat een stapeling van effecten kan worden uitgesloten.

11. Conclusie

Import van weekdieren (schelpdieren en slakken) moet getoetst op probleemsoorten. Hiervoor is het z.g. Schelpdier Import Monitoring Protocol (SIMP) opgesteld. Dit protocol schrijft een methode van monitoring voor waarmee eventuele probleemsoorten tijdig worden geconstateerd. Onderdeel van dit protocol is het regelmatig uitvoeren van een Schelpdier Afhankelijke Soorten Inventarisatie (SASI).

In het gebied Roaring Water Bay wordt in het voorjaar van 2025 een SASI uitgevoerd. Pas wanneer daarbij wetenschappelijk wordt vastgesteld dat er geen probleemsoorten voorkomen is, is geen significante aantasting van de natuurlijke kenmerken en de betrokken beschermde vogel- en habitatsoorten- van de Oosterschelde aan de orde. Voorwaarde daarbij is dat ook tijdens de komende looptijd vanaf 2025 nl. in 2028 en later 2031 zal wederom uitvoering worden gegeven aan het schelpdierimport-monitoringprotocol waarmee door de wijze van monitoring voorkomen wordt dat eventuele probleemsoorten worden geïmporteerd en indien er desondanks toch tarra van deze probleemsoorten zijn gestort op een perceel in de Oosterschelde zal deze alsnog worden opgevisst en verwijderd.

Uit hetgeen in de voorgaande hoofdstukken is beschreven, blijkt dat er geen argumenten aanwezig zijn op basis waarvan geconcludeerd zou moeten worden dat het verwerken van weekdieren (schelpdieren en slakken) afkomstig uit Roaring Water Bay een aantasting van de natuurlijke kenmerken, zijnde de betrokken beschermde vogel- en habitatsoorten van de Oosterschelde, tot gevolg zal hebben. Derhalve is er geen significant effect op de instandhoudingsdoelstellingen van de Oosterschelde. Voorwaarde daarbij is dat de SASI conform de SIMP zijn uitgevoerd.

12. Literatuur

Agonus Fisheries Consultancy, 2017.- Passende beoordeling uitgifte tijdelijke verwaterpercelen in de Oosterschelde

Arcadis, 2011.- Nadere Effectenanalyse Deltawateren fase II (NEA II)

Beleidsbesluit Schelpdiervisserij 2005-2020. Ruimte voor een zilte oogst. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Den Haag, 1 oktober 2004.

Bos, O.G., Gittenberger, A., Boois, I.J. de, Asch, M. van, Wal, J.T. van der, Cremer, J., Hoorn, B. van der, Pieterse, S., Bakker, P.A.J., 2016. Soortenlijst Nederlandse Noordzee. Wageningen: Wageningen Marine Research rapport C125/16. I.o.v. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. (in 2022: Actualisatie soortenlijst Noordzee - WUR)

Gittenberger, A., Rensing, M., Veer, H.W. van der, Philippart, C.J.M., Hoorn, B. van der, D'Hont, A., Wesdorp, K.H., Schrieken, N., Klunder, L., Kleine-Schaars, L., Holthuijsen, S. & H. Stegenga, 2019. Native and non-native species of the Dutch Wadden Sea in 2018. Commissioned by Office for Risk Assessment and Research, The Netherlands Food and Consumer Product Safety Authority of the Ministry of Economic Affairs (BuRO). GiMaRIS rapport 2019_09:

Gittenberger, A., 2018.- Schelpdier import monitoring protocol. In opdracht van de Vereniging van Importeurs van Schelpdieren. GiMaRIS rapport 2010.10, update 2015.

Gittenberger, A., Rensing M. & K.H. Wesdorp, 2017. Uitheemse mariene soorten in Nederland. I.o.v. Directie Natuur & Biodiversiteit, Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit & Bureau Risicobeoordeling en onderzoeksprogrammering, Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit. GiMaRIS rapport 2017_19: 38 pp. [PDF](#)

Gittenberger, A., Rensing, M., Niemantsverdriet, P., Schrieken, N., D'Hont, A. & H. Stegenga, 2015. Soorteninventarisatie oesterputten en oesterpercelen, 2015. I.o.v. Bureau Risicobeoordeling & onderzoeksprogrammering, Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit, Ministerie van Economische Zaken. GiMaRIS rapport 2015_19: 23 pp. [PDF](#)

Gittenberger, A. & E. Gittenberger, 2010a.- Uitheemse soorten in tarra-bemonsteringen en hun potentie om Nederland op natuurlijke wijze te bereiken. GiMaRIS report 2010.22: 11 pp. Issued by the Vereniging van Importeurs van Schelpdieren.

Gittenberger, A., 2010b.- Soortenlijsten van schelpdierexport gebieden in het Verenigd Koninkrijk en in- en land. GiMaRIS rapport 2010.11. i.o.v. Vereniging van Importeurs van Schelpdieren.

Gittenberger, A., 2009.- Exoten in de Oosterschelde. In opdracht van Ministerie van LNV, Directie Visserij. GiMaRIS rapport 2009

Gittenberger, A. & R.J. Leewis, 2008.- Validatie van de methodiek voor de bepaling van kwetsbaarheid van watertypen voor exoten. TPS-report nr. E002/08. GiMaRIS report nr. 2008.14: 45 pp. Ministerie van Verkeer en Waterstaat, Den Haag.

Gittenberger, A., 2007.- Recent population expansions of non-native ascidians in The Netherlands. Journal of Experimental Marine Biology and Ecology 342(1): 122-126.

Hoekstein, M.S.J., F.A. Arts, S.J. Lilipaly, K.D. van Straalen, M. Sluijter, P.A. Wolf, 2020. Watervogels en zeezoogdieren in de Zoute Delta 2018/2019. BM 20.03

Ministerie van LNV, 2018.- gebiedendatabase (website Natura 2000, EZ) Ministerie van LNV, 2018.- soortendatabase (website Natura 2000, EZ)

Ministerie van LNV, 2017.- Wnb-vergunning additionele verwaterpercelen Oosterschelde: DGAN-NB / 17059841 Ministerie van LNV, 2009.- Aanwijzingsbesluit Natura 2000 'Oosterschelde'. Programmadiirectie Na- tura 2000: PDN/2009-118

Ministerie van LNV, 2006.- Natura 2000 doelendocument (hoofddocument en bijlagendocument) Ministerie van LNV, 2006. Natura 2000 gebiedendocument. Gebied Oosterschelde Wijsman, J.W.M. & A.C. Smaal, 2006. Risk Analysis of Mussels Transfer. Report No. C044/06, June 2006, Wageningen IMARES, Yerseke.

Wijsman, J.W.M. & I. De Mesel (2009). Duurzame Schelpdiertransporten. Rapport C067/09, 111 pp. Wageningen Imares, Yerseke.

Wolff, W.J. (2005). Non-indigenous marine and estuarine species in the Netherlands. Zoologische Mededelingen 79 (1). Pp. 1-116. ISSN 0024-0672.

www.telmee.nl

website Telmee is in opdracht van de Stichting Gegevensautoriteit Natuur ontwikkeld door de Stichting Veld-Onderzoek Flora en Fauna (VOFF). Beheer en doorontwikkeling gebeurt in opdracht van BIJ12, exploitant van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) waar Telmee onderdeel van uit maakt.